

Правният интерес от предявяване на установителни икове за собственост и други вещни права

07.1_Legal Interest in Claiming Ownership and Other Property Rights_february_14_GI_bg

С Тълкувателно решение /ТР/ № 8 от 27.11.2013 г. по тълк. д. № 8/2012 г., ОСГТК на ВКС се произнесе по противоречиво решавания от различните състави на ВКС въпрос за правния интерес при положителните и отрицателните установителни икове за собственост и други вещни права.

Необходимостта от уеднаквяване на практиката на ВКС поставя следните два въпроса за разглеждане от ОСГТК на съда:

По първия въпрос ОСГТК на ВКС застъпва становище, че правен интерес от предявяване на отрицателен установителен иск за собственост и други вещни права е налице когато: ищецът притежава самостоятелно право, което се оспорва; позовава се на фактическо състояние или има възможност да придобие права, ако отрече правата на ответника. В производството по този иск ищецът доказва фактите, от които произтича правния му интерес, а ответникът – фактите, от които произтича правото му. При липса на правен интерес производството се прекратява.

Основните мотиви за възприетото разбиране, разширяващо случаите, при които ще бъде допустим отрицателният установителен иск са следните:

ВКС провежда разграничение между спорното право и правото, което може да бъде засегнато от правния спор. Спорното право се превръща в предмет на делото, тъй като по отношение на него страните поддържат противоречиви правни твърдения. Ищецът е страната, която определя предмета на защитата и при отрицателния установителен иск това е отричаното от него право.

В мотивите на тълкувателното решение са изброени хипотезите, в които за ищеца е налице правен интерес от предявяване на отрицателен установителен иск за собственост и вещни права:

- ищецът твърди наличие на притежавано от него право върху същия обект, различно от спорното, но чието съществуване би било отречено или пораждането/упражняването му би било осуетено от неоснователната претенция на

Правният интерес от предявяване на установителни икове за собственост и други вещни права

ответника;

- ищецът заявява самостоятелно право върху вещта;
- при конкуренция на твърдяни от двете страни вещни права върху един и същ обект /допустимо е предявяването на иск за собственост от двете страни в производството/;
- при защита на фактически състояния /напр. владението е смутено /но не е отнето/ преди да са изтекли шест месеца от установяването му от лице, което неоснователно претендира, че е собственик/;
- когато ищецът има възможност да придобие имота на оригинално основание или по реституция, ако отрече претендираните от ответника права.

При предявяване на отрицателен установителен иск за собственост и други вещни права ищецът следва да докаже твърденията, с които обосновава правния си интерес. Той следва да установи наличието на свое защитимо право, засегнато от правния спор, като докаже фактите, от които то произтича.

На въпроса дали установителният иск за собственост и други вещни права представлява субсидиарна форма на защита, допустима в случаите, когато ищецът не може да защити спорното право чрез осъдителен иск, ВКС отговаря отрицателно.

В мотивите на ТР № 8/27.11.2013 г. на ОСГТК на ВКС са изброени следните примерни хипотези, в които установителният иск за собственост и други вещни права би бил допустим при възможност за предявяване на осъдителен иск:

- предявяването на установителен иск срещу лице, което владее чужд имот би довело до спиране, а уважаването на иска – до прекъсване на течащата в полза на същото лице придобивна давност. Независимо, че ответникът няма да бъде осъден да върне фактическата власт върху имота, изтеклият до прекъсването давностен срок губи правното си значение;
- предявяване на установителен иск от владеещия собственик, когато е налице спор с ответника за пространствените предели на правото на собственост;
- предявяване на установителен иск от съсобственик срещу владеещите имота

Правният интерес от предявяване на установителни икове за собственост и други вещни права

ответници; ищецът ще прекъсне придобивната давност в тяхна полза и установи ли, че е съсобственик, ще започне да владее имота чрез тях, като може да търси обезщетение за ползването на своята част от имота, без да има интерес лично да ползва имота и поради това да го държи;

- правен интерес е налице и когато съсобствениците спорят за обема на притежаваните права върху общата вещ.

Принципът че наличието на правен интерес от търсената защита се преценява от съда във всеки конкретен случай въз основа на твърденията на ищеца допуска предявяването на установителен иск за собственост и други вещни права и в други случаи, когато ищецът има възможност да предяви осъдителен иск за защита на същото право.